

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

ԻԵ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1951

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԹԻԻ 10

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ Ս. ԱԹՈՌՈՅ ՆՈՒԻՐԱԿ

ԳԵՐ. Տ. ՍԵՐՈՎԱԲԷ ՎՐԴ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Մէկ ու կէս տարի է որ Ամերիկա կը գտնուէր, Ս. Աթոռոյս Նուիրակ, Գեր. Տ. Սերովրէ Վրդ. Մանուկեանը, հանգանակութիւններ կազմակերպելու և նուէրներ ընդունելու երուսաղէմի վանքին և անոր պարիսպներէն ներս ապաստան գտած մերազն ժողովուրդին ի նպաստ:

Գեր. Նուիրակ Հայրը, չըջած է Միացեալ Նահանգներու Արեւելեան Թեմին և Գալիֆորնիոյ բոլոր հայաշատ կեդրոնները, հոգեսէր և Հայ Եկեղեցւոյ զգացումներով տոգորուած սիրտերուն տանելու նախ՝ Քրիստոսի տնօրինական վայրերու օրհնութիւնները, խօսելու Հայ երուսաղէմի սրբութիւններէն, ազգապարծան իրաւունքներէն, մազազաթներու մէջ ծրարուած հինաւուրց զեղեցկութիւններէն, և այն ոգիէն՝ որ այս բոլորին ի սէր և ի խնդիր ի զիշերի և ի տուընջեան կը ջանայ, կը նիւթէ ու կը հսկէ, զինուորեալ Միաբանութեան մը իրական երաշխիքով, որպէսզի չշիջանի ոչ մին այն կանթեպներէն՝ զորս մեր նախնեաց շերմեռանդութիւնը վառած ու զետեղած է Տնօրինական Սրբատեղեաց մեր իրաւունքներուն վերև, մեր Եկեղեցւոյ պատուոյն և ազգին մխիթարութեանը համար:

Գեր. Նուիրակը արտապնդուած այս Նուիրականութեանց զգացումներէն և զանոնք պահպանելու սէրէն, Ամերիկայի մեր բախտաւոր արեւակիցներուն հանգամանօրէն պարզած է Ս. Աթոռին բազմերես կարիքները, և մեր հասարակութեան անգործ և շուարած վիճակը, Պաղեստինի աղէտին հետեանքով պատճառուած:

Հոս կը մասնաւորենք մեր զոհունակութիւնը Ս. Աթոռոյ Գերապատիւ Նուիրակին ժրջան գործունէութեան համար: Նիւթական զոհացուցիչ արդիւնաւորութեան հետ միասին ան զգացուցած է ամենուրեք իր անձին հմայքն ու տպաւորութիւնը եւս: Դրուատիքներն ու զոհունակութեան արտայայտութիւնները որոնք բերանացի և զրաւոր, մեզի եկան իր մասին, հպարտութեամբ լեցուցին զմեզ բոլորս:

Ս. Աթոռոյ մեր Նուիրակին ի հաշիւ եղած այս բարոյական վարկը, անտարակոյս իր բարերար դերն է ունեցեր հանգանակութեան արդիւնքին մէջ, վասնզի առանց բարոյական ոյժի, դիւրին ձեռք չեն բերուիր այս կարգի նիւթական յաջողութիւնները:

Արդար ըլլալու համար պէտք է խոստովանիլ թէ Ս. Աթոռոյ և մերազն ժողովուրդի տնտեսական դժնդակ կացութիւնը բարելաւելու համար, երեք տարիներէ ի վեր արտասահմանի հայութիւնը ամենուրեք կատարեց և կը շարունակէ դեռ կատարել իր եղբայրական օգնութեան պարտքը, զլիսաւորութեամբ Հ. Բ. Բ. Միութեան, որուն լիաբռն և իշխանական նուիրատուութիւններն ու սրտազին փոյթը Ս. Աթոռոյ նկատմամբ, Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան տարեգրութեան մէջ պիտի մնան միշտ ոսկի տառերով արձանագրուած: Յարգ Ս. Աթոռոյ և Պաղեստինահայ աղէտահար մերազնից սոյն ազգապարծան Հաստատութեան կողմէն տրուած ութսուն հազար տոլարը, նախախնամական դեր ունեցաւ: Այդ մեծակշիւ նուիրատուութեան շնորհիւ, մահիճին մէջ զալարուող հիւանդը ունեցաւ իր դեղը, մանուկը՝ իր կաթը, ուսանողը՝ իր գիրքը և կրթական մշակը իր վարձքը:

Հ. Բ. Բ. Միութեան 80 հազար տոլարի այս նուիրատուութեանը 30 հազարը, յատկացուած է Ս. Աթոռոյ ժառանգաւորաց Բնծայարանին և Ս. Թարգմանչաց Վարժարանին: Կրթական գործին ընծայուած այս նպաստը, իր բարերար դերին հետ միասին, կը կրկնապատկէ բարձրօրէն մեր համարումն ու զգացումը հանդէպ ազգապարծան Միութեան և անոր իմաստուն ղեկավարներուն և յանձանձիւներուն, վասնզի դաստիարակուած անհատ մը ամէն բանէ աւելի և վեր խմորն է իր ժողովուրդի ապագային:

Բայց մեր կարիքը դիմաւորելու կերպին և անոր հասնելու լիաբռն փոյթին մէջ, Ամերիկայի հայութիւնը, ինչպէս ամէն ատեն, այս անգամ եւս պիտի մնար անգերազանցելի: Ս. Աթոռոյ Վերապատիւ Նուիրակը իր պարտականութեան յանձանձման ընթացքին, ամենուրեք, Ամերիկայի մէկ ծայրէն միւսը, դիմաւորուած է յարգանքով և սրտազին զգացումներով: Ու ասիկա անոր համար, վասնզի զաղթաշխարհի բովանդակ հայութեան սրտին ինչպէս մտքին մէջ, Երուսաղէմը, իբրեւ նուիրական մէկ ճիւղը այն ծառին՝ որ Հայաստանեայց Եկեղեցին է, կը պահէ միշտ տարօրէն այն ամուր կշիռը, զոր շատ քիչ նման Հաստատութիւններ երբևիցէ ունեցած են:

Սակայն Հայ Երուսաղէմը եղած է առաւելաբար այն կազմակերպութիւնը, որուն բուն կոչումն է Սուրբ Երկրին մէջ ի վաղուց անտի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ և ազգին պատկանած Սրբավայրերու պահպանութեան գործը: Այդ նպատակին ուղղուած են ամէն ջանք և մտահոգութիւն, կրօնական նուիրում, նիւթական զոհողութիւններ և մտաւորական ու կրթական տաժանքներ, Հաստատութեան անունն ու պատիւը պահպանել և դնելու այն բարձրութեան վրայ, որ մեր երանաշնորհ նախնեաց ջանքն ու ձիգն է եղած կրօններու և ազգերու այս մրցարանին մէջ:

Իսկ իբրեւ ուխտաւայրը քրիստոնեայ հայ սերունդներու, որոնք դարերով իրենց խունկին, արցունքին և լումային հետ բերած են նաև իրենց հոգիներուն վիշտն ու քաղցրութիւնը, կրկնապէս հարստացնելու և նուիրականացնելու հա-

մար այս հոգևոր և ազգային Ուխտը, Երուսաղէմի Աթոռը կը գրաւէ տեղ մը, որուն կրօնական տարածքը հողիներու վրայ, վեր կը մնայ չափերէ և բաղդատութիւններէ: Ահա զաղտնիքը անտարակոյս այն սրտազին վերաբերմունքին, զոր շուրջ չորս տարի է արտասահմանի բովանդակ հայութիւնը ցոյց տուաւ անվերապահօրէն Երուսաղէմի Հայոց վանքին և Ժողովուրդին նկատմամբ և կը շարունակէ ցոյց տալ: Հայ Ժողովուրդը ամէն տեղ աներկմիտ բացաւ իր սիրտն ու քսակը, կատարելու համար իր կրօնական ու ազգային պարտականութիւնը բախտէն զարնուած իր արեւակիցներուն հանդէպ: Չմնացինք մերկ և նօթի, մեր ցաւին հետ անմխիթար, վասնզի սփիւռքի հայութիւնը ամենուրեք, առաւել կամ նուազ չափերով, կատարեց իր Հայու մեծ պարտականութիւնը:

Այս տեսակէտէն առաջին գիծի կուգան, ինչպէս յիշեցինք, Ամերիկայի մեր հարազատները: Ս. Աթոռոյ Կեր. Նուիրակը սրտազին տալուութիւններ ունի Ամերիկայի մեր թեմերէն և այն ազնուական անձնաւորութիւններէն, որոնց դիմած և որոնցմէ ընդունած է յանուն Ս. Աթոռոյ կարելի օժանդակութիւնը: Շնորհիւ Կերապատիւ Նուիրակի ջանքերուն և Ամերիկայի մեր հարազատներուն, կարելի եղած է շուրջ 75 հազար տուար հանգանակել, 50 հազար Արեւելեան թեմէն, և 25 հազար Գալիֆօրնիոյ հայութեան: Բոլորն ալ անխտիր, Հայու վայել զգացումներով, բերած են իրենց մասնակցութիւնը: Բացի մեր Ժողովուրդի այն զանգուածէն, որ յաճախ հայ զգացումներէն և իրաւունքներէն ուժգնօրէն կը սիրէ խօսիլ, և որ սակայն մեր դժբախտութեան սկիզբէն մինչև այսօր, կազմակերպուած անտարբերութեամբ մը, խուսափեցաւ միշտ իր մասնակցութիւնը բերելէն, յաճախ խոչընդոտներ և դժուարութիւններ խկ յարուցանելով: Եթէ կարգ մը վայրերու մէջ այս վերջինները բերել փորձեցին իրենց խօսքի և նիւթականի աննշան մասնակցութիւնը, ատիկա պարզապէս երեւոյթները փրկելու կերպ մըն էր միայն: Պիտի չուզէինք հոս մասնաւորել այս շատ տրտում պարզան, եթէ ինքզինքնին այսկերպ բացառուները իրենց պահանջներուն մէջ չըլլային անգիշող ու յոխորտ: Մեր ցաւը չի զար նիւթական փրշորանքներու իրենց անմասնակցութեանէն, այլ այն ողիէն ու կեցուածքէն, զորս այդպիսիները ցոյց տալ փորձեցին համազգային տագնապի մը նկարագիրը ունեցող մեր այս աղէտին մէջ: Չենք խիթար ու չենք միտար իրենց այս անտարբերութեանը համար, սակայն պիտի սիրէինք որ անոնք չմնային հեռու մեզմէ, իրենց զգացումներովն ու զործովը մանաւանդ:

Եւ սակայն նոյն այդ զանգուածը իր ջերմ ուշադրութեան առարկան պիտի ընէր Վենետիկի վանահօր կողմէն ձեռնարկուած հանգանակութեան զործը, լիարժեք մասնակցութեամբ:

Մարդս իրապէս մարդ է, երբ իր մէջ կը ծնի դուրսը, բարին ու բարեգործութեան զգացումը: Երբ կը թերանան մարդիկ իրենց այս զգացումին մէջ, հանդէպ իրենց եղբայրներուն և մանաւանդ արեւակիցներուն, իրենց բոլոր զգացումներն ու սկզբունքները կը նմանին ձմեռնային արեւին որ կրնայ լուսաւորել, բայց չի տաքցներ:

Պաշտպան հանդիսանալ իր նմանին և արեւակցին, երբ ան պէտք ունի մեր արդար աշակցութեանը, երբ ան տրտմութեան և անգործութեան մռայլը ունի իր աչքերուն դէմ, անփոխարինելի պարտականութիւններ և սփոփանքներ

են, որոնք կեանքի մութ ժամերուն՝ ոյժի աղբիւրներ կը հայթայթեն մեզի, համբերութեամբ կարենալ տանելու կեանքէն մեր բաժին ցաւը:

Զոհողութեան, տալու այս ոգին՝ միշտ արթուն և կենդանի եղած է մեր դարաւոր ազգային կեանքին մէջ: Թերթեցէք մեր բոլոր եկեղեցիներու, դպրոցներու և ազգային հաստատութիւններու յիշատակարանները և պիտի համոզուիք մեր դարաւոր կեանքը արժող այս իրողութեան: Այն վայրկեանին որ ժողովուրդ մը կը դադրի զոհելէ ինքզինքին և իրեններուն, կը դադրի կեանքէ:

Ազանդաւորութեան մը ոգին ցուցադրող այս զանգուածէն դուրս, ամերիկեան թեմերու հայութիւնը ամենուրեք անխափր ընդառաջած է Ս. Աթոռոյ հոգեւանդն Նուիրակի խնդրանքին, և երկրորդ անգամ ըլլալով, սրտազին հանդերձած է անհրաժեշտ հնչիւն բարիքը ի պէտս մեր կարօտութեան:

Հանգանակութեան գործը հովանաւորուած է Առաջնորդարանի Վարչութեան կողմէն, իսկ միւս բոլոր կեդրոններուն մէջ իրենց ամէն գնահատանքէ վեր փոյթեաւորն մասնակցութիւնը բերած են եկեղեցական վարչութիւններն ու հովիւները: Այս առիթով եղած են նաև որոշ նպատակներու համար մասնակի նուիրատուութիւններ և կտակներ, որոնց պիտի անդրադառնանք առանձինն:

Յանուն Սուրբ Աթոռոյ ուխտանուէր և զինուորեալ Միաբանութեան և պաղեստինաբնակ մեր կարօտ ժողովուրդին, կը յայտնենք մեր սրտազին շնորհակալին ու երախտագլխութիւնը, նախ ամերիկահայութեան արժանաւոր առաջնորդ և մեր սիրելի Միաբանակից եղբոր Գերապատիւ Տ. Տիրան Եպս. Ներսիսեանին, թեմակալ հովիւներուն, եկեղեցական Վարչութիւններուն և առհասարակ բովանդակ ամերիկահայութեան մերազն հարազատաց: Երախտագլխութիւն և օրհնութիւն, որդեկորոյս մայրերէն, զերեզմանամերձ ծերերէն, ստնդեաց մանուկներէն և առհասարակ մերկ, նոթի և թօշնելու մօտ եղող հայորդիներէն: Տէրը թող վարձահատոյց ըլլայ բոլորին՝ իրենց տուած մէկի փոխարէն հազարապատիկ վերագարձներով անոնց:

Սրբել կաթիլ մը արցունք, տալ յոյսին պատառը անկէ ինկածին, հաստատել վստահութիւնը բոլոր ստորանկեալներու հոգիին մէջ, թանկագին և հոգեկան հաճոյք պատճառող իրողութիւններ են, արդասիք յաճախ հազիւ զգալի զոհողութիւններու, նիւթական մարզին վրայ:

Երախտիք և օրհնութիւն, անգամ մը ևս, ամերիկահայ մեր հարազատներուն, որոնք գիտեն միշտ հանդերձել բարիքը ի խնդիր տառապողներուն, և որոնք այս առիթով, մեզի հետ միասին, մշտամրմունջ կ'օրհնեն իրենց բարերարները, կրկնելով աւետարանի երբեք չհինցող պատգամը. — թէ դաւաթ մը պաղ ջուրն անգամ անվարձ չի մնար այս աշխարհի մէջ: Թող օրհնուին յաւէտ այն ձեռքերը, մանաւանդ սիրտերը, որոնք ազնուամիտօրէն զիտցան բաժին առնել ալոց ցաւէն, և միաթարութեան աղբիւրը ըլլալ իրենց եղբայր մարդերուն: Վասնզի չկայ աւելի անուշ պահ կեանքի այս մեր ապրումներուն մէջ, քան այն՝ յորում մեզի առիթը կը տրուի ուրիշի մը արցունքը սրբել: Որքան ճիշդ է այն խօսքը թէ ողորմութեան կարօտ եղողները իրաւ են այնքան՝ որքան զայն ընել կրցողները:

«Երանի ողորմածաց զի նոքա զողորմութիւն գտցեն»: